

JANA PRONSKÁ

OHRDNUTE
SRDCE

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Alena Brunnerová
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

Copyright © Jana Pronská 2022
Cover Design © Juraj Šramko 2022
Cover Photo © Marketa Novak 2022
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2022

ISBN 978-80-220-2395-5

*Venujem
tým, ktorí sú pre mňa
všetkým – svojej rodine.
Lúbim vás!*

JANA PRONSKÁ

PROLÓG

V TO NESKORÉ LETNÉ RÁNO mierilo do kostola pod pevnosťou oveľa viac ľudí než zvyčajne. Každý, kto mohol a mal zdravé nohy, ktoré by ho doviedli na návršie, od úsvitu stál v sade pri svätostánku obohnanom vysokým múrom a pred páliacim slnkom sa skrýval pod košatými jablňami a hruškami. Zasadil ich ešte ded deda posledného zemanu z Liptova vo viere, že ho nielen o sto rokov prežijú, ale aj zachránia celé údolie.

Pravda bola, že ho prežili, no úroda z nich bola biedna, zachraňovala iba ak tulákov a žobrákov, ktorí sa občas pristavili pri svätom kríži, prespali pod prístreškom s výhľadom na malú pevnosť, za ktorou sa v diaľke týčili majestátne štíty hôr, a hneď ráno sa z puste, chudobnej a nevľúdnej krajiny pobrali kadeľahšie.

Dnes sa nemala len vydávať panna Johanka z Hrádku, dnes malo malé panstvo prejsť do majetku Balašovcov a vďaka ich vplyvu a bohatstvu sa z chudobnej usadlosti mala stať dôležitá pevnosť, možno časom i hrad, ktorý by chránil prastarú kupeckú cestu, známu ako Via magna, i poddaných – zemanov, obchodníkov a sedliakov žijúcich v podhradí.

Takúto významnú udalosť si nikto nechcel dať

ujšť. Kňazi v každej farnosti na okolí už celé týždne ohlasovali, že konečne bude lepšie, konečne príde do kraja pod štítni hôr ochranca, ktorý nedovolí ďalšie rabovanie, pálenie domov, krádeže zvierat, znásilňovanie žien, konečne nebudú pribúdať ženy bez mužov, siroty bez matiek a otcov, sýpky a maštale zostanú plné a napokon sa aj prostí ľudia dočkajú Božieho milosrdenstva.

Na Hrádku bude vládnuť nový pán a s ním aj mocný rod: jeden z vnukov samého magistra Donča, rytier Radovan, sa ožení s pannou Johankou, poslednou z rodu zemanov z Liptova, a manželskou prísahou potvrdí vopred dohodnutú zmluvu.

Zvony bili nielen v pevnosti, ale aj v každej dedine v kraji a ohlasovali túto radostnú zvesť.

Mladučké dievča, ktoré sotva dovŕšilo trinásť rokov, kráčalo k svojmu nastávajúcemu, ktorého nikdy predtým nevidelo, podopierajúc svojho staručkého deda. Druhou rukou sa opieral o palicu a každý krok mu spôsoboval bolesť. Podchvíľou musel zastať, aby lapil dych, no hneď sa vzchopil a uprel na vnučku povzbudzujúci pohľad plný hrdosti, ktorý dievčinke nedovolil neposlúchnuť, zvrtnúť sa na päte a ujšť.

Chvela sa ako osika a studené ruky sa jej triasli. Svadobné šaty z ťažkého purpurového brokátu, ktoré zdedila po starej matke i matke a ktoré jej boli priveľké, ju gniavili, na chudučkom tele vyzerali smiešne, no ded na tej nevzhľadnej starodávnej paráde neochvejne trval.

Nech sa snažila, ako vládala, Johanka ho nedokázala uprosiť. Neustúpil od sobáša ani od tých hroz-

ných šiat. Jej povinnosťou bolo dodržať dohodu, prisahať vernosť Radovanovi z rodu Balašovcov a až do dovŕšenia plnoletosti sa učiť a slúžiť jeho matke na Pustom hrade.

Ďaleko od Hrádku. Ďaleko od všetkých blízkych, tých živých i tých mŕtvych.

Krátka cesta z komnaty do strohej hlavnej siene, kde ju čakal budúci manžel, aby spolu prešli davom zvedavých hostí k bráne kostola a pred oltár, sa jej zdala nekonečná, pre slzy si takmer nevidela pod nohy, nevidela ani do tváre svojho nastávajúceho, no na jeho pohŕdavé slová a krutý posmešný smiech jeho druhov do smrti nezabudne.

„Kristepane! Toto ohavné stvorenie si mám vziať?!“ zhrozene zvolal ženích. „Veď je to ešte decko!“ dodal, keď mu ded podával jej ruku.

Mladého rytiera obkolesovala početná družina, ktorá sa na tejto neprístojnej scéne výborne zabávala.

„Pane, sobáš si prial sám magister Donč...“ pripomenul mu s plnou vážnosťou Dončov kancelár, ktorý rozjarených rytierov sprevádzal. „Dohoda je už podpísaná, sobášom s pannou Johankou z Liptova sa stane pánom Hrádku i všetkých príľahlých statkov, a navyše vám jeho milosť župan venuje ako svadobný dar údolie Belej od prameňa a správu nad údolím Váhu až po Ľupču!“

„Tak nech sa s ňou starý otec ožení sám! Videl ju vôbec? Nikto mi nepovedal, že je to... ech... také nedochôdča!“ zrúkol Radovan a vykrivil ústa do posmešnej grimasy. „Ani majetky, ani zmluvy ma nedonútia, aby som sa s týmto usopleným čudom

oženíl, to teda nie!“ vyhlásil naduto a o krok ustúpil. „Ani za nič! Veď sa mi budú za chrbtom vysmievať aj vrabce!“ vyprskol, výdatne povzbudzovateľný svojimi druhmi.

Johankina ruka na okamih zostala visieť vo vzduchu, no vzápätí ju spustila, aby si dlhým rukávom mohla utrieť oči. A práve to radšej nemala urobiť.

Do pamäti by sa jej navždy nevryl obraz anjelsky krásneho mladého muža s dlhými plavými vlasmi, ktoré mu vo vlnách padali až na plecia, neupútal by ju pohľad jeho čiernych očí, orámovaných dlhými riasami, ani jeho aristokraticky hrdý nos či plné pery skrivené do pohrdlivej grimasy, ktoré by ju za iných okolností naisto očarili. Za iných okolností...

Takže ona je preňho... ako to povedal? Usoplené čudo? Nedochoďča? Isteže, nie je nevesta, o akej snívajú všetci, ale aj ona má city. Aj ona je ľudská bytosť, hoci osud ju od útleho detstva nemilosrdne bičuje. A teraz sa ukázalo, že stále nemá dosť! Že mu nestačí, čo jej už vykonal, vzal jej rodičov, súrodencov i majetok, no chce ešte viac, chce, aby svojimi slzami naplnila vyschnutú studňu až po okraj, a chce jej vziať aj to posledné, čo jej zostalo: hrdosť a dôstojnosť.

Radovan Balaša nemá najmenšie právo súdiť ju ani urážať! Na rozdiel od iných ona musela dospieť príliš skoro, očividne oveľa skôr než rozmazaný rytierik z bohatej rodiny, ktorý ju bez mihnutia oka pred všetkými takto zahanbil, ponížil, odvrhol...

Zvada, ktorá sa v tej chvíli rozpútala, vzbĺkla rýchlo, no ešte rýchlejšie sa skončila ráznym tresnutím dverami, po ktorom zostalo v sieni nielen hrobové ti-

cho, ale i rany na Johankinej duši, čo sa tak ľahko nescelia.

Kým sa všetci hádali, nadávali si, obviňovali sa, mladučká nevesta ticho stála bokom od ostatných, akoby tam ani nebola, stískala si dlane, až v nich nezostala ani kvapka krvi. Zmučene privrela zasľzené oči, no tvrdé, nemilosrdné slová, čo sa rozliehali v miestnosti, ďalej trieštili jej srdce na tisíce kúskov, ktoré už nikto nikdy nepozliepa.

O sedem rokov

„JOHANKA! JE ČAS!“ zakričala na mladú ženu kuchárka Barbora a utrela si zamúčené ruky do zodratej zástery. „Ak sa nepoponáhľáš, prídeš na trh medzi poslednými a nepredáš ani posúch, lebo nebudeš mať komu!“ dodala varovne a ďalej ju netrpezlivo vyzerala.

Voz mala dávno naložený ešte teplými bochníkmi nekvaseného chleba a koláčmi plnenými tvarohom s medom a ovocím, ktoré všetkým ohromne chutili. Poriadne ich pozakrývala utierkami, aby nevychladli, kým s nimi Johanka dorazí na trh.

„Johanka!“ skríkla o poznanie hlasnejšie a podoprela si boky. „Kde sa toľko motáš?!“

„Veď už idem!“ ozvalo sa zo stajne a hneď nato sa vráta otvorili. Mladá žena vyšla von a zamierila k studni, aby si opláchla zakrvavené ruky.

Barbora splasla dľaňami. „Kriste na nebi! Dievča nešťastné, ty teda vyzeráš!“ zvolala a chytrou zamierila k nej, aby jej pomohla obriadiť sa.

„Jalka len pred chvíľou porodila, bolo jej treba trochu pomôcť. Myslím, že je to jej posledný vrh. Zostarla nám, veru tak!“ spustila Johanka, kým jej Barbora liala na ruky vodu. „Ale máme nové kozľa a zas budeme mať viac mlieka!“ usmiala sa dievčina, mokré dlane si utrela do zástery a strapaté vlasy, z ktorých jej trčala slama, si ledabolo prečesala prstami, zvinula do uzla a namiesto ihlice upevnila zastrúhaným drievkom. Už-už sa chcela rozbehnúť k vozu so zapriahnutou starou kobyľou, ktorá nervózne prešľapovala a fŕkala, akoby ju chcela posúriť, no Barbora ju zastavila.

„Veďže počkaj! Si ako vietor, raz tu, raz tam!“ okríkla ju a chytila za plece. „Nemôžeš ísť takto medzi ľuďmi, však sa ťa zľaknú! Ešte povedia, že si dakoho zamordovala!“ hnevala sa kuchárka a začala jej vyberať z vlasov stebľa slamy. Keď sa jej zdalo, že to už lepšie nebude, rozviazala Johanke zásteru a podala jej svoju. „Radšej nech si od múky ako od krvi! Teraz už choď, čo nevidieť vyjde slnko! A nežeň veľmi tú kobyľu, ešte ti pri tvojom šťastí, nedajbože, po ceste zdochne...!“

„Mala by si ísť na trh sama!“ odvrkla jej Johanka, vysadla na kozlík, chytila opraty a popohnala kobyľu.

„Nemudruj toľko, roboty je aj tu dosť!“ zahundrala Barbora a bezmyšlienkovito si pohľadila líce zjazvené ohňom. Odkedy ju Johanka ako bezmennú túláčku prichýlila vo svojom dome, nevytiahla päty za bránu pevnosti a ani sa jej nežiadalo. Kameňov, plúvancov, nadávok i zhnusených pohľadov si užila viac než dosť. Na celý život!

Nestála pri bráne dlho, len dovedy, kým sa jej mladá žena nestratila z dohľadu za mostom, pred ktorým sa potok vlieval do rieky, z oboch strán lemovanej vysokými jedľami a mohutnými vrbami, ktorých konáre sa skláňali až na zem, pohľadzali vodnú hladinu a zakrývali cestu vedúcu ku kamennej usadlosti na malom návrší.

Barbora sa obrátila, zavrela za sebou bránu práve vo chvíli, keď sa slnko konečne vyhuplo nad obzor. Teplými lúčmi jej poštekli tvár a osvetlilo priestranný dvor obohnaný vysokým kamenným múrom. Malá pevnosť pomaly oživala každodenným ruchom.

Kuchárka si vzdychla, hodila zakrvavenú zásteru do koša s bielizňou na pranie a zamierila do stajne obzrieť si nový prírastok v stáde kôz, ktorému Johanka pomohla na svet.

Vonkoncom to nebola robota pre ženu s jej postavením, no dievčina ju bez reptania zvládala. Vlastne celé hospodárstvo v malej pevnôstke, ktorú miestni hrdo nazývali Hrádkom, ležalo na jej pleciach, lebo starý Valér, posledný sluha, čo jej zostal, už na prácu nestačil. Slabo videl, ani sluch nemal najlepši a skôr sa iba motal po dvore, než pomáhal, no Johanka mu ani raz nedala najavo, že jej je na ťarchu. Práve naopak.

Barbora sa pristihla, že jej opäť sťahuje hrdlo od ľúlosti. Namiesto toho, aby sa zemianska dcéra po panský strojila a len prstom ukazovala, kto má čo a kedy vykonať, žila vo veľkej núdzi, drela od svitu do mrku a nezriedka i v noci tak ako dnes, a navyše sa sta-

rala nielen o nich, o dvoch úbožiacov, ktorí by inak nemali kde hlavu zložiť, ale aj o pár sirôt v neďalekom domci pod horou, ktoré zostali na krku starému hájnikovi.

Takýto osud by veru neželala ani nepriateľovi. A za to všetko, ako sa z útržkov rozhovorov pamätníkov, ktorí o udalostiach z minulosti hovorili len málo, no pravdivo a striedmo, mohol len a len Dončov vnuk.

„Bodaj ho parom skáral tam, kde je!“ zahrešila nahlas, lebo vedela, že Johanka ju nepočuje. Inak by ju vykrstila, a poriadne!

„Koho to zas preklínaš, Barbora?“ ozval sa Valér, oblečený len v dlhej plátennej košeli, a bosý opatrne drobčil k studni, aby si ako každé ráno opláchol tvár.

„Nikoho!“ odvrkla Barbora a podala mu čisté plátno, ktoré zvesila rovno zo šnúry. „Choď do kuchyne, Valér, nechala som ti tam koláč, mlieko donesiem, len čo podojím kozy! A cestou nezabudni hodiť sliepkam zrna – za hršť, nie viac!“ pripomenula mu. Zrno bolo drahé, no vajcia mali vďaka nemu lepšiu chuť. „Kysnutý koláč bude lahodnejší!“ dodala a šla si po robote.

Keď sa s plným džbánom mlieka vrátila do kuchyne, Valér už dojedal raňajky, zbierajúc zo stola aj posledné hrudôčky tvarohu s medom a sušenými brusnicami. V ohnisku hlasno praskali vyschnuté štiepky a vedľa hlinenej pece boli úhľadne naukladané polená.

„Keď sa raz rozhodnem oženiť, budeš prvá, ktorú požiadam o ruku!“ povedal jej, blažene mľaskajúc ja-

zykom, a dva zuby, ktoré mu v ústach zostali, sa mu pritom smiešne tlačili na pery pod bielymi fúzmi.

Barborin smiech v okamihu zaplnil skromne zariadenú kuchyňu, ktorej dominovali ohnisko a hlinená pec, odkiaľ chýrna pekárka vyťahovala tie najúžasnejšie dobroty, aké kedy Valér ochutnal a pre ktoré sa mu oplátilo dožiť ôsmich krížikov. Starý sluha jej to opakoval zakaždým, keď si naplnil brucho, a možno to aj bola pravda. Nikdy sa neoženil, nemal deti ani žiadnu rodinu. Celým jeho svetom boli Johanka a Hrádok.

Barbora síce naoko hundrala, no lichôtky jej robili dobre, ako každej žene. Panebože, veď už roky bola pre iných iba škrate, odl'ud, netvor... Čo na tom, že Valér je takmer slepý a podistým to nemyslí vážne!

„Ešteže máš na očiach beľmo, Valér, inak by som si mohla myslieť, že sa mi chceš posmievať! No plné brucho očividne robí divy!“ odbila ho mávnutím ruky a začala ukladať umyté krčiažteky na policu, taniere i hrnce do truhlice. Popritom rákala, koľko múky, cíce-
ra i sušeného mäsa im zvýšilo, a dúfala, že Johanka tak ako minule prinesie z mesta nejaký groš. Ak by sa jej na trhu ešte pár týždňov darilo, zimu prežijú bez úhony.

„Veď ja len, že dobre pečieš, Barbora, až človeku sliny tečú po brade! A čo je pravda, to je pravda! Čo by iní dali za taký pôžitok!“ zahrnel Valér a tón jeho hlasu ostro kontrastoval s tým, čo hovoril. Utriel si ústa i bradu a zdvihol sa od stola. „Idem vyhnať kozy na pašu, hádam to chlapčisko z hájovne príde na výpomoc!“ doložil viac sám pre seba ako pre všetečnú

kuchárku. Barborina spoločnosť a jej kuchárske umenie boli posledným potešením, aké si ešte mohol v živote vychutnať. V duchu ďakoval Pánu Bohu, že ju panna Johanka prichýlila.

„Valér!“ zastavila ho Barbora medzi dverami. „Dávaj si pozor!“ dodala a do ruky mu vtisla batôžtek s hrubým krajcom kvaseného chleba, hrudkou syra a niekoľkými koláčmi. „Pre teba i pre toho chlapca! A nech sú všetky kozy nazad pred západom slnka, aby sa im mlieko vo vemenách nezrazilo! A tiež sa dobre obzeraj, či nezbadáš nové hniezdo divých včiel, med sa nám míňa! No tak, hni sa už, deň prejde raz-dva, neslobodno leňošiť!“ prikázala prísne a starec sa zmohol len na strohé prikývnutie. Len čo však za sebou zavrel dvere a prešiel pár krokov, dost na to, aby ho Barbora nezačula, spustil sám pre seba.

„Jazyčnica jedna! Ej, ostrá si, Barbora, ostrá ani britva! Uštvála by si aj koňa! Takmer navlas ako nebožka pani Žofia! Ani čo by vás jedna mater mala!“ hundral si popod nos, spomínajúc na časy, keď na panstve vládla železnou rukou Johankina stará matka. Hádal sa sám so sebou aj s kozami, ktoré hnal hore úbočím až na kamenisté stráne porastené lieskami a kriačiniami, kde ho už netrpezlivo očakával Juraj, jeden z hájnikových synov. V ruke držal prázdny krčiaztek na mlieko, ktorý si večer odnesie plný ako výslužku.

JOHANKA MALA už takmer prázdny voz a po očku pokukovala po tkáčovej žene, ktorá na trhu núkala jemné i hrubé ľanové plátno. Keď na spiatočnej

ceste nakúpi v mlyne múku, zas jej čosi zvýši. Už zopár týždňov šetrila, aby mohla Barbore kúpiť látku na novú zásteru, zaslúžila si ju. Po jej koláčoch sa len tak zaprášilo, ako každú sobotu. Dokonca za ňou chodili bohatší mešťania, aby im tú svoju chýrnu pekárku prepustila alebo aspoň požičala. Keď jej to Johanka vykladala, Barbora sa iba schuti zasmiala a mávla rukou. Ona vedela svoje. Neraz klopała na zamknuté brány ich honosných domov, uzímená, hladná, no dočkala sa len spršky nadávok či pomyjí, v tom lepšom prípade.

„Panna Johanka!“ z úvah ju vyrušil úlisný hlas, ktorý nechcela počuť. Ani počuť ten hlas, ani vidieť jeho majiteľa. Bez slova prevrátila oči a začala sa chvatne obzerať po nejakom zákazníkovi, ktorý by kúpil posledné koláče a ona by sa konečne mohla vydať na cestu domov.

„Smutný to pohľad, naozaj!“ utrúsil ľútosťivo Mojmir z Belky, jeden z najzámožnejších kupcov na Liplove. Bolo až smiešne, ako sa jej v tejto situácii úctivo poklonil, prstami klopkajúc po provizórnom výklade na voze zoradenom v jednom šíku s ostatnými vozmi remeselníkov a obchodníkov, čo každú sobotu zaplnili ulicu mestečka.

Mojmír, statný vdovec v najlepších rokoch, ju svojím vtieravým záujmom prenasledoval už niekoľko rokov, z jej opakovaných odmietnutí si nič nerobil, dokonca ani z tých, ktoré obsahovali hrubé urážky. Bol neodbytný a vytrvalo jej pripomínal, ako hlboko klesla a ako si môže polepšiť, ak sa zaňho vydá.

Mäsitou rukou si pohladil pestovanú bradu, ktorá

skrývala stopy po kiahňach, narovnal si klobúk s veľkým perom a niekoľko ráz si hlasno vzdychol, aby ju uistil, ako veľmi je mu jej podradného postavenia ľúto. Oči posadené ďaleko od seba, pripomínajúce drobné gombičky, sa celkom stratili v guľatej tvári, keď žmúril do slnka.

„Mám posledné koláče, tvoje deti ich vraj zbožňujú,“ pripomenula mu. „Berieš alebo nie? Ak nie, uvoľni miesto ďalším, Mojmír! Na tvoje prázdne reči nemám čas ani chuť!“ vyhlásila nasrdene a opäť sa poobhliadla po niekom, kto by ju zbavil neželaného nápadníka. Ako na potvoru trh sa pomaly vyprázdňoval, kupujúcich aj predajcov výrazne ubudlo.

„Ako vidím, panna Johanka, opäť si nevľúdna a nahnevaná,“ zasmial sa a nahol k nej. „Veď som ťa chcel len pozdraviť!“

„Už si tak urobil a popritom si ma stihol aj poľutovať! Keď nechceš nič kúpiť, pokojne sa ber ďalej!“ odbila ho, dúfajúc, že sa nezdrží, aspoň nie tak dlho, aby zas musela kliať.

„Keby si si ma vzala...“ začal, no Johanka mu skočila do reči.

„... obliekol by si ma do hodvábu a dal mi tucet slúžok, nikdy by som už nemusela pracovať, iba sa po pansky nosiť a krášliť, rozkazovať a prikazovať, bola by som kráľovnou na hrade, ktorý by si dal pre mňa vystavať... Zabudla som na niečo?“

Pochopila, že dnes už nič nepredá, lebo Mojmírova objemná postava celkom zatarasila výhľad na úzky voz na konci ulice. Nervózne poprikrývala zvyšok koláčov, zapriahla kobyľku, ktorá celý čas pokojne

stála za ňou a ticho prežúvala seno. „Dočerta, Mojmír, vzdaj sa konečne! Nájdi si inú ženu, ktorá ti bude roveň a tvojim trom deťom bude dobrou matkou, a nehraj sa predomnou na pána. Márne sa líškaš, márne sa vyhrážaš, márne dúfaš! Môžeš mať sluhov i zlata plné truhlice, Hrádok nedostaneš, liptovským zemanom sa nestaneš, nech by si si na seba navliekol hoc aj zlaté brnenie, a ja sama si radšej oblečiem mníšsky habit, než by som sa mala spolu s tebou postaviť pred oltár!“

Mojmír sa odul a tvár mu sfialovala. Hoci sa mu na jazyk tíslo všeličo, iba tuho zovrel pery, dva razy sa zhlboka nadýchol a až potom výhražne povedal:

„Jedného dňa ťa tá pýcha prejde, panna Johanka...“

„Pýcha?“ trpko sa zasmiala dievčina a unavene si pretrela čelo. Nie, nemalo zmysel púšťať sa s ním do reči. Stále si mlel svoje.

„Tak je! Ale ja si počkám. Veruže si počkám, kým konečne pochopíš, že len ja môžem zachrániť tú tvoju rozvalinu, ktorá drží pokope iba silou vôle! Priznaj si konečne, že Hrádok potrebuje pána a tiež peniaze! A nielen on, aj tvoji ľudia, ktorí sú ti zaviazaní poddanskou regulou! Dokedy ich chceš trápiť?“ zasyčal cez zuby a luskol prstami. Od neďalekého múru sa v okamihu odlepil chlapisko ako hora, ktorého Mojmír stále vláčil so sebou a ktorý ho mal chrániť, keby sa niečo zomlelo, prípadne keby mu chcel nejaký zlodej uchmatnúť vždy plný mešec, s ktorým sa rád predvádza.

Johanka iba rozhodila rukami a prevrátila oči. Zo všetkých strán počúva to isté! Každý jej to vyhadzuje

na oči: kupec Mojmir, kňaz, sedliaci, dokonca i richtári v osadách v okolí Hrádku. Odkedy starý otec zomrel a Balašovci na ňu zabudli, či dokonca zanevreli, dookola jej všetci hudú o tom istom – o svadbe, o novom pánovi, o panstve, ktoré nepatrí do rúk žene, ale potrebuje muža a mužského potomka!

Vari ona urobila pre Hrádok málo? Po tom všetkom, čo musela pretrpieť?

Ešteže čo! Ani za svet sa znovu nepostaví pred oltár! Ani keby si mala zodrať ruky až po lakte, svojho domova sa nevzdá a udrží ho aj bez cudzej pomoci! A udrží si aj poddaných, dá im robotu i chlieb! Zaľala sa a nepovolí, nedá sa kúpiť ani sa nezriekne svojho dedičstva!

„Prekristapána, Johanka, prečo si tvrdohlavá ako mulica? Chcem ti iba pomôcť!“ zvolal Mojmir a ukázal na zvyšné koláče na starom voze. „Toto predsa nie je život pre zemianku z Liptova! Tvoja stará mater pochádzala z rodu barónov, a ty... ty pasieš kozy a na trhu predávaš koláče, aby si mala čo do úst vložiť! Ako dlho to chceš ešte znášať?“

„Kým budem vládvať, Mojmir! Kým budem mať čo jesť a strechu nad hlavou a kým moji ľudia nebudú musieť chodiť po žobraní! Pochop už konečne, že nám to stačí!“ zvolala rozhorčene.

„A stačí to aj im? Pýtala si sa ich? Vieš vôbec, koľko dlhuješ mestu? Kováčovi, ktorý ti podkúva koňa, sedliakom, ktorí ti chystajú seno pre zvieratá na zimu, mlynárovi, ktorý ti dáva múku navyše? Vieš, že musíš kráľovi poslať zlato alebo žoldnierov? A cirkvi odovzdať desiatok...?“ Ťal rovno do živého.

„Chod' už, Mojmír, zbytočným táraním o veciach, ktoré sme prebrali tisíckrát, si ma obral o zákazníkov, takto veru dlhy nevyrovnám! Nabudúce ma radšej zďaleka obíd', inak sa dočkáš iba ostrých nadávok! A ver, že sa nebudem okúňať!“ varovala ho prísne, no zároveň vedela, že je to len zbožné prianie. Že sa jej zas bude núkať, bude ju ohurovať i karhať, bude sa jej vysmievať i brnkať na citlivú strunu, pripomínať jej, ako sa stala terčom posmechu a vydedencom spoločnosti. Vezme si na pomoc hocikoho, od posledného paholka až po kňaza, a ona bude musieť opäť prehĺtať horké sliny.

„Jedného dňa,“ zdvihol prst a pohrozil jej, „privolíš!“
Johanka sa nasilu zasmiala. „Skôr budú z neba padať pečené holuby, Mojmír!“ skríkla a vysadla na kozlík. „Zbohom!“

Plesla liacami azda silnejšie, než mala, a kobyľka zaprotestovala hlasným erdžaním.

„Poď, moja! Nech sme odtiaľto čím skôr preč!“ zvolala.

Neobzrela sa, a tak nevidela, ako Mojmír vykřivil ústa a ako sa jeho varovný pohľad zapichol do jej chrbta ani ostrá dýka. Tri roky sa márne snažil získať Hrádok a s ním aj postavenie, ktoré by naplnilo jeho sny a ambície. Jedine sobášom s pannou Johanou sa mohol dostať medzi šľachtu, pretože na to, aby získal pocty od kráľa za chrabrosť či výnimočný čin, kupec jednoducho nemal. Meč by sotva udržal v rukách a nebol ani taký štedrý či zbožný, aby nahonobený majetok míňal na stavbu kostolov či kláštorov. Nemal nič, čo by ponúkol namiesto hrdinského činu.